

**ETIČKI KODEKS
POLITIČKE ORGANIZACIJE
NAROD I PRAVDA**

Decembar 2023.

Na osnovu člana 60. Statuta političke organizacije Naroda i Pravde, Glavni odbor Naroda i Pravde na sjednici održanoj 23.12.2023. godine, *donosi*:

ETIČKI KODEKS POLITIČKE ORGANIZACIJE NAROD I PRAVDA

Poglavlje I – Opće odredbe

Član 1.

(Predmet i uvodne napomene)

Etički kodeks (u daljem tekstu: Kodeks) utvrđuje principe ponašanja za članove političke organizacije Naroda i Pravde (u daljem tekstu: Naroda i Pravde) zasnovane na postojećem zakonodavstvu, Statutu Naroda i Pravde, općim aktima i programu političke organizacije Naroda i Pravde, te drugim aktima koje donose ovlašteni organi Naroda i Pravde i najvišim etičkim načelima.

Kodeksom Naroda i Pravde uređuju se pravila i principi ponašanja članova Narod i Pravde u međusobnim odnosima sa akcentom na unutrašnjoj komunikaciji, kao i ponašanje članova Naroda i Pravde prema građanima i široj javnosti u okviru vanjske komunikacije, a u skladu sa pravima i obavezama članova Naroda i Pravde, koje utvrđuje Statut Narod i Pravde, Poslovnik o radu Narod i Pravde, kao i upoznavanje građana sa ponašanjem koje mogu očekivati od članova Narod i Pravde.

Kodeks utvrđuje obavezu primjerenog ponašanja članova Narod i Pravde, izabраниh ili imenovanih u zakonodavne ili izvršne organe vlasti, u stalna i povremena radna tijela u organima vlasti, kao i članova Naroda i Pravde na rukovodnim i javnim funkcijama.

Član 2.

(Primjena kodeksa na članove Narod i Pravde)

Kodeks se odnosi na sve članove Naroda i Pravde bez obzira na rodnu različitost (muški/ženski), te status u organima ili tijelima Narod i Pravde.

Članovi Narod i Pravde, su dužni svoje obaveze obavljati u skladu sa Statutom Narod i Pravde, općim aktima i programom političke organizacije, u zavisnosti od toga kojem obliku organiziranja pripadaju ili koju funkciju vrše u organima Narod i Pravde, pri tome iskazujući maksimalan stepen kolegijalnosti, korektnosti, profesionalnosti, strpljenja, međusobne tolerancije, pomaganja i međusobnog poštivanja, ostvarujući komunikaciju prilagođenu najvišim moralnim načelima.

Članovi Narod i Pravde slobodno i bez ustezanja iznose svoje stavove o pitanjima važnim za djelovanje i vođenje politike Naroda i Pravde, putem zvaničnih unutrašnjih kanala komunikacije i organa političke organizacije. Suprotstavljena mišljenja iznose se argumentirano, bez omalovažavanja tuđih stavova i prijedloga, odluke se donose načelom demokratije (princip apsolutne većine).

Poglavlje II – Principi i pravila ponašanja članova, izabranih i imenovanih zvaničnika Naroda i Pravde, odgovornosti i obaveze

Član 3.

(Zaštita javnog interesa, sprječavanje sukoba interesa)

Članovi Naroda i Pravde će obavljati svoje stranačke funkcije moralno, čestito, savjesno i odgovorno, uz naglašenu otvorenost i spremnost da odgovaraju za svoje postupke, odluke, djelovanja i ponašanja.

Pri obavljanju svojih funkcija, članovi Naroda i Pravde će poštovati i uvažavati prava i ovlaštenja svih drugih članova, te neće podsticati niti pomagati drugim članovima Naroda i Pravde ili drugim licima koji nisu članovi, da prilikom vršenja svojih dužnosti krše principe uspostavljene ovim Kodeksom.

U obavljanju stranačkih profesionalnih funkcija, član Naroda i Pravde je dužan čuvati povjerenje građana, ugled Naroda i Pravde, članova Naroda i Pravde i lični ugled.

Pri obavljanju svojih funkcija, izabrani i imenovani zvaničnici Naroda i Pravde imaju obavezu služiti općem interesu zajednice, a ne isključivo ličnom interesu ili privatnom interesu pojedinaca ili grupa pojedinaca, sa ciljem postizanja direktne ili indirektno lične koristi.

Izabrani i imenovani zvaničnici Naroda i Pravde, zalagat će se za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, uz punu ravnopravnost svih građana, naroda i etničkih skupina u BiH.

Izabrani i imenovani zvaničnici Naroda i Pravde dužni su provoditi program Naroda i Pravde, koji je ponuđen građanima radi zadobijanja njihovog povjerenja, uz puno poštovanje svih važećih zakona, podzakonskih akata, Statuta Naroda i Pravde i općih akata Naroda i Pravde koji su na snazi.

U slučaju da izabrani ili imenovani zvaničnik Naroda i Pravde direktan ili indirektan lični interes u materiji koju razmatraju zakonodavni ili izvršni organi vlasti na bilo kojem nivou, na koje je izabran ili imenovan ili ako je izabran ili imenovan u javne ustanove, preduzeća ili agencije, u obavezi je da prijavi sukob interesa.

Izabrani ili imenovani zvaničnici Naroda i Pravde su u obavezi da se uzdrže od bilo kakve aktivnosti, izjave ili glasanja u organima Naroda i Pravde o pitanjima u vezi s kojima imaju direktan ili indirektan lični interes.

U slučaju izbjegavanja obaveza iz stavova 7. i 8. ovoga člana, primjenom ovoga Kodeksa izabranom i imenovanom zvaničniku Narod i Pravde može biti izrečena odgovarajuća disciplinska mjera.

Izabrani i imenovani zvaničnici iz reda Naroda i Pravde, su dužni da se povinuju svim važećim propisima koji ograničavaju istovremeno obavljanje dvije ili više političkih funkcija. Oni neće obavljati funkcije, imati izabrane mandate ili službene dužnosti koje ih dovode u sukob interesa.

Član 4.

(Uznemiravanje na osnovu spola i seksualno uznemiravanje)

Uznemiravanje je svako neželjeno ponašanje na osnovu na osnovu dobi, nacionalnosti, etničke pripadnosti ili porijekla, socijalne pripadnosti ili porijekla, jezičkog i rasnog porijekla, političkih, vjerskih ili drugih uvjerenja ili sklonosti, invalidnosti odnosno hendikepiranosti, obrazovanja, spola, bračnog ili porodičnog statusa, imovinskog stanja, entitetskog državljanstva ili drugog statusa, kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili grupe osoba i stvoriti zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje ili kojim se postiže takav učinak.

Seksualno uznemiravanje je svaki neželjeni oblik verbalnog, neverbalnog ili fizičkog ponašanja spolne prirode kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili grupe osoba, ili kojim se postiže takav učinak, naročito kad to ponašanje stvara zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

Neželjeni oblici verbalnog ponašanja koji predstavljaju uznemiravanje na osnov spola i seksualno uznemiravanje uključuju između ostalog :

- a) upućivanje verbalnih i fizičkih prijedloga seksualne naravi drugoj osobi;
- b) zahtijevanje neželjenog fizičkog kontakta;
- c) iznošenje šala ili aluzija koje su spolne prirode, uključujući opaske u vezi spola i seksualne orijentacije;
- d) izrugivanje i ismijavanje na spolnoj osnovi;
- e) pisanje seksualno eksplicitnih ili sugestivnih poruka ili pisama;
- f) neželjeni pozivi na sastanke, flertovanje te zahtijevanje spolnog odnosa ili seksualnih usluga;
- g) širenje glasina seksualne naravi;
- h) prijetnje upućene osobi koja odbija udovoljiti seksualnim ponudama.

Neželjeni oblici neverbalnog ponašanja koji predstavljaju uznemiravanje na osnov spola i seksualno uznemiravanje uključuju između ostalog :

- a) gestikulacije, znakovi i insinucije koje upućuju na imitaciju spolnog odnosa;
- b) izlaganje druge osobe bilo kojem materijalu eksplicitnog, uvredljivog ili uznemirujućeg sadržaja.

Neželjeni oblici fizičkog ponašanja koji predstavljaju uznemiravanje na osnov spola i seksualno uznemiravanje) uključuju između ostalog:

- a) neželjeni fizički kontakti te dodiri seksualne naravi;
- b) neželjena invazija ličnog prostora;
- c) fizički nasrtaji i napadi.

Član 5.

(Ugled političke organizacije)

Članovi Naroda i Pravde koji su za vrijeme trajanja njihovog članstva pravosnažno osuđeni za teža krivična djela (promet opojnim drogama, nasilje u porodici, seksualno uznemiravanje, ratni zločin i zločin protiv čovječnosti, utaja poreza, korupcija, teška krađa, nanošenje teških tjelesnih ozljeda, i slično) automatski podliježu disciplinskoj mjeri isključenja iz Naroda i Pravde.

Članovi Naroda i Pravde protiv kojih za vrijeme trajanja njihovog članstva bude potvrđena optužnica za teža krivična djela, podliježu disciplinskoj mjeri suspenzije.

Članovi Naroda i Pravde za koje se utvrdi da su osobe koje ne priznaju ustavnopravni poredak države BiH i presude međunarodnih sudova (posebno presudu o genocidu o Srebrenici), koji promovisu ili su članovi udruženja organizacija koje promovisu nasilje, rasizam, terorizam, fašizam, koriste govor mržnje i druge društveno neprihvatljive oblike ponašanja, te osobe koje svojim prijašnjim ili trenutnim društvenim djelovanjem mogu naštetiti ugledu političke organizacije ili samostalno promovisu ovakve ideje, smatra se da vrše kršenje ovog kodeksa i automatski podliježu disciplinskoj mjeri isključenja iz Naroda i Pravde.

Izabrani ili imenovani zvaničnici iz reda Naroda i Pravde su u obavezi da se u obavljanju svojih funkcija uzdrže od bilo kakvog ponašanja koje bi po važećem zakonodavstvu, moglo da se okarakterizira kao koruptivno djelovanje.

Član 6.

(Postupanje sa povjerenim sredstvima)

Disciplinskim mjerama će se putem ovog Kodeksa sankcionisati svako otuđenje sredstava i imovine koje je u vlasništvu Naroda i Pravde. Članu koji učini takav čin, bit će izrečena disciplinska mjera isključenja, a nadležni organ Naroda i Pravde će podnijeti krivičnu prijavu odgovarajućim organima gonjenja.

Naroda i Pravde će se pridržavati budžetske i finansijske discipline koja obezbjeđuje ispravno upravljanje javnim prihodima, na način regulisan važećim zakonodavstvom. Pri obavljanju svojih dužnosti, izabrani ili imenovani zvaničnici neće učiniti ništa čime bi pronevjerili budžetska sredstva ili donacije.

Prilikom obavljanja svojih funkcija izabrani ili imenovani zvaničnici Naroda i Pravde neće poduzimati mjere kojima bi sebi pribavili lične i profesionalne koristi u budućnosti, odnosno po prestanku obavljanja funkcije.

Član 7.

(Upotreba simbola)

Članovi Naroda i Pravde dužni su poštovati simbole Naroda i Pravde i prema istim se odnositi etično i upotrebljavati ih u skladu sa situacijom i primjereno.

Za svako isticanje simbola Naroda i Pravde u javnom prostoru, članovi Naroda i Pravde su u obavezi da traže odobrenje od strane rukovodstva lokalne organizacije (općinskog povjereništva), odnosno kantonalne/regionalne organizacije (kantonalnog/regionalnog povjereništva), u slučaju da lokalna organizacija ne postoji.

Član 8.

(Zloupotrebe, djelovanje, samoorganiziranje)

Izabrani i imenovani zvaničnici iz reda Naroda i Pravde nemaju pravo na bilo koju vrstu pregovora sa drugim političkim strankama i njihovim predstavnicima bez ovlaštenja nadležnog organa Naroda i Pravde. U slučaju neovlaštenog vršenja pregovora sa drugim političkim strankama i njihovim predstavnicima, navedeno povlači izricanje disciplinske mjere u skladu s ovim Kodeksom.

Svaki izabrani i imenovani zvaničnik iz reda Naroda i Pravde dužan je provoditi političke stavove koje utvrđuje nadležni stranački organ, te s tim u vezi artikulirati svoju eventualnu diskusiju prilikom zasjedanja organa vlasti.

Disciplinskim mjerama sankcionisati će se svako manipulisanje prebivalištem ili mjestom boravka od strane člana/članova Naroda i Pravde, koje ima za cilj da član ostvari članstvo u organima općinskih, kantonalnih, regionalnih ili gradskih organizacija u sredinama gdje ne živi, koje su dužne da takve članove ne biraju u svoje organe, budući da je ovakvo ponašanje u suprotnosti sa Statutom Naroda i Pravde. Takvim članovima koji manipuliraju mjestom prebivališta ili boravišta radi ostvarivanja vlastitih ciljeva bit će izrečena disciplinska mjera.

Članovima Naroda i Pravde po ovom Kodeksu nije dopušteno da vrše bilo kakvo samoorganiziranje ili imaju samostalno djelovanje, koje za cilj ima destabiliziranje ili stvaranje poteškoća organima Naroda i Pravde u vršenju njihovih obaveza utvrđenih Statutom Naroda i Pravde i internim aktima, niti im se dopušta da svojom aktivnostima na bilo koji način nanose štetu drugom članu/članovima Naroda i Pravde, odnosno kolegijalnog slaganja ili neslaganja sa njima. Svako takvo ponašanje je podložno disciplinskim mjerama u skladu s ovim kodeksom.

U vezi pitanja koja nisu obuhvaćena Politikama, programima rada Naroda i Pravde i utvrđenim stavovima organa, izabrani i imenovani zvaničnik će u obavljanju diskrecionih nadležnosti, dakle u djelovanju prema ličnom nahodanju, za svaki svoj prijedlog, davati iscrpno obrazloženje nadležnim organima Naroda i Pravde kojima kao član pripada, uz navođenje svih činjenica na kojima je takav prijedlog zasnovan, posebno koja pravila i propisi su primijenjeni, uz ukazivanje na to kako takav prijedlog udovoljava tim pravilima i propisima. U slučaju da je pri davanju prijedloga riječ o nedostatku relevantnih pravila i propisa, izabrani ili imenovani zvaničnik Naroda i Pravde će prije podnošenja prijedloga, uz odgovarajuće obrazloženje, zatražiti politički stav nadležnog organa Naroda i Pravde u zavisnosti na kojem nivou vlasti obnaša svoju funkciju.

Poglavlje III – Odnos prema građanima

Član 9.

(Odnosi sa građanima i javnošću)

U ophođenju sa građanima, članovi Naroda i Pravde su dužni da postupaju profesionalno, ljubazno i pristojno, poštujući ličnost i dostojanstvo građanina, pokazujući zainteresovanost i strpljenje posebno sa potencijalnim članovima, pružanjem pomoći i davanju svih potrebnih informacija za koje su ovlašteni.

Članovi Naroda i Pravde se rukovode načelom jednakosti, jednako postupaju prema svim građanima, bez diskriminacije ili povlašćivanja na osnovu dobi, nacionalnosti, etničke pripadnosti ili porijekla, socijalne pripadnosti ili porijekla, jezičkog i rasnog porijekla, političkih, vjerskih ili drugih uvjerenja ili sklonosti, invalidnosti odnosno hendikepiranosti, obrazovanja, spola, bračnog ili porodičnog statusa, imovinskog stanja, entitetskog državljanstva ili drugog statusa.

Članovi Naroda i Pravde postupaju s posebnom pažnjom prema osobama s invaliditetom.

Učešće u odnosima sa javnosti imaju pravo članovi Naroda i Pravde, koji imaju ovlaštenje nadležnog stranačkog organa koje može biti trajnog ili privremenog karaktera. Članovi Naroda i Pravde koji nemaju ovlaštenje nadležnog stranačkog organa, bilo kojeg nivoa, nemaju pravo u ime Naroda i Pravde uzeti učešće u odnosima sa javnošću.

U javnim nastupima u kojima članovi ne predstavljaju Naroda i Pravde, a koji se na bilo koji način odnose na poslove, članstvo i aktivnosti iz djelokruga Naroda i Pravde, članovi Naroda i Pravde ne smiju iznositi podatke, koji bi mogli naštetiti ugledu Naroda i Pravde i narušiti povjerenje građana i članstva u rad organa Naroda i Pravde.

U javnim nastupima u kojima ne predstavljaju Naroda i Pravde i koji nisu tematski povezani sa Naroda i Pravde, članovi ne trebaju odobrenje stranačkog organa za nastupe u medijima, ali su pri tome dužni paziti na ugled Naroda i Pravde i lični ugled.

Članovi Naroda i Pravde ne smiju zloupotrijebiti informacije o djelovanju i radu organa Naroda i Pravde, odnosno odavati podatke koje su saznali za vrijeme obavljanja svojih funkcija.

Osim spomenutih načina iz ovog člana kodeksa (tačke 4,5,6,7), dio učešća u odnosima sa javnošću može se ostvariti putem društvenih mreža, različitih individualnih blogova ili internet stranica. Svaki član Naroda i Pravde ima pravo na ovaj vid ostvarivanja komunikacije sa najširoj javnosti. Iznošenje stručnih stavova iz naučne oblasti pojedinog člana je dozvoljeno.

Korištenje društvenih mreža, posebnih blogova ili internet stranica može sadržavati lične stavove članova Naroda i Pravde koji nisu političkog karaktera, a odnose se na različite aspekte društvenog, naučnog, kulturnog ili sportskog života. U slučaju da se prilikom korištenja društvenih mreža iznose politički stavovi, oni moraju biti usklađeni sa Statutom Naroda i Pravde, programom rada Naroda i Pravde, Deklaracijom Naroda i Pravde, ranije utvrđenim političkim stavovima stranačkih organa na bilo kojem nivou organiziranja.

U slučaju da se društvene mreže koriste za iznošenje političkih stavova koji odudaraju ili nisu u skladu sa politikama Naroda i Pravde, tada se tom članu mogu izreći disciplinske mjere.

Prilikom korištenja društvenih mreža, ličnih blogova ili internet stranica svaki član Naroda i Pravde obavezan je izbjeći bilo koji vid vrijeđanja, omalovažavanja bilo kojeg drugog člana Naroda i Pravde ili stranačkog organa kao i nestranačkih pojedinaca i kolektiva, te posebno pažnju posvetiti zaštiti ugleda Naroda i Pravde. Ako se takva aktivnost pojavi, tada se mogu izreći odgovarajuće disciplinske mjere.

Prilikom iznošenja političkih stavova koristeći društvene mreže, svaki član Naroda i Pravde obavezan je nastupati sa pravim identitetom, umjesto pseudo profila i pseudo identiteta.

Poglavlje IV – Pravila izborne kampanje na izborima

Član 10.

Izborna kampanja može se odnositi na lokalne ili opće izbore, kao i na unutarstranačke izbore Naroda i Pravde.

Prilikom odvijanja izborne kampanje za lokalne ili opće izbore, svaki član Naroda i Pravde dužan je uzeti aktivno ili pasivno učešće u izbornoj kampanji. Tokom tog učešća u izbornoj kampanji, strogo je zabranjeno vrijeđanje i omalovažavanje bilo kojeg kandidata iz reda Naroda i Pravde i ostalih kandidata na listama koji učestvuje na lokalnim ili općim izborima. Strogo je zabranjen rad, u kojem kandidati na kandidatskim listama za lokalne ili opće izbore, otvoreno ili tajno rade protiv drugih kandidata Naroda i Pravde sa kandidatskih listi, kako bi time sebi ili drugome pribavili dovoljno glasova da budu izabrani. Takva aktivnost bit će predmetom disciplinske mjere.

Prilikom izborne kampanje za unutarstranačke izbore, kandidati čija je kandidatura ovjerena nemaju pravo koristiti elemente vrijeđanja, omalovažavanja ili diskreditacije drugih protivkandidata niti bilo kojeg drugog člana Naroda i Pravde.

Članovi Naroda i Pravde koji se nalaze na kandidatskim listama, a rade vlastitu promotivnu kampanju, dužni su koristiti uspostavljeni vizuelni identitet Naroda i Pravde, te po završetku predizborne kampanje svoje promotivne materijale uredno ukloniti.

Poglavlje V –Mjere za kršenje kodeksa

Član 11.

(Disciplinske mjere)

U skladu sa Statutom Naroda i Pravde, disciplinske mjere koje se mogu izreći su:

- a) pismena opomena,
- b) javna opomena sa kojom se upoznaje članstvo organizacije;
- c) isključenje iz Stranke.

Pismena opomena se izriče članu Naroda i Pravde koji je počinio lakšu povredu Statuta Naroda i Pravde, te Etičkog kodeksa Naroda i Pravde.

Za ponovljeno djelo za koje je izrečena disciplinska mjera pismene opomene, može se izreći javna opomena sa kojom se upoznaje članstvo organizacije.

Isključenje se izriče članu Naroda i Pravde koji je počinio težu povredu ovoga Kodeksa, odnosno Statuta Naroda i Pravde.

Odluka o izricanju disciplinske mjere izvršava se tek kada postane pravosnažna.

Član 12.

(Etički komitet)

Etički komitet Naroda i Pravde je organ, koji daje mišljenja o sadržaju i načinu primjene kodeksa, te promiče etička načela i standarde Naroda i Pravde.

Svaki pojedinac i organ Naroda i Pravde može tražiti mišljenje od strane Etičkog komiteta o sadržaju i načinu primjene kodeksa za stvarne ili pretpostavljene situacije.

Etički komitet Naroda i Pravde ima 3 (tri) člana sa najvećim brojem glasova, imenuje se od strane Glavnog odbora Naroda i Pravde i neovisna je u odlučivanju.

Ako član etičkog komiteta Naroda i Pravde iz bilo kojeg razloga prestane vršiti svoju funkciju ili ako je trajno/privremeno nesposoban (duže od šest mjeseci) za vršenje funkcije, zamjenit će ga slijedeći kandidat sa liste za etičku komisiju.

Način rada, postupanja i glasanja, Etički komitet utvrđuje poslovnikom o radu.

Etički komitet prati primjenu Etičkog kodeksa Naroda i Pravde, promiče etičko ponašanje u međusobnim odnosima članova te odnosima članova prema građanima, razmatra žalbe na odluke prvostepenih organa Naroda i Pravde po pitanju kršenja i nepoštivanja odredbi Statuta i Etičkog komiteta Naroda i Pravde i Kongresnih dokumenata.

Pravo na podnošenje žalbe Etičkom komitetu Naroda i Pravde na odluku po provedenom disciplinskom postupku, ima pravo svaki zainteresirani član i organ Naroda i Pravde.

U postupku razmatranja osnovanosti žalbe, Etički komitet može zatražiti pisanu izjavu člana na kojeg se odnosi pritužba, izjave drugih osoba koje imaju neposredna saznanja o predmetu pritužbe, te može poduzeti i druge radnje potrebne za utvrđenje činjeničnog stanja, uključujući i saslušanje članova.

U skladu sa Statutom Naroda i Pravde i ovim Kodeksom, Etički komitet može potvrditi prvostepenu odluku, promijeniti ili vratiti na ponovni postupak.

Odluke Etičkog komiteta su konačne i ne mogu se pobijati pred drugim organima Naroda i Pravde.

Član 13.

(Obaveza upoznavanja sa kodeksom, stupanje na snagu)

Ovaj Kodeks stupa na snagu narednog dana od dana donošenja na sjednici Glavnog odbora Naroda i Pravde i dostavlja se svim članovima Naroda i Pravde u elektronskoj formi.

Članovi Naroda i Pravde će biti upoznati sa sadržajem ovog kodeksa, te a izjava kojom izražavaju spremnost da u svom radu postupaju u skladu sa odredbama ovog Kodeksa, će biti sastavni dio pristupnice Naroda i Pravde.

Poglavlje VI – Prelazne i završne odredbe

Član 14.

Donošenjem ovog Kodeksa prestaje da važi Kodeks donesen 22. marta 2022. godine.

Kodeks stupa na snagu danom objave na web stranici Naroda i Pravde.

Pravilnik o disciplinskoj odgovornosti će se donijeti u roku od 30 (trideset) dana.

Sve ranije podnesene prijave o kršenju Statuta ili Etičkog kodeksa, razmatrat će se u skladu sa ovim Kodeksom, te Pravilnikom o disciplinskoj odgovornosti.

Broj: 14 – GO – 12/23

Sarajevo, 23.12.2023. godine

Predsjednik Glavnog odbora

Dejan Kovačević



Sarajevo, decembar 2023.